

II) A' Bibliothéka Felső részébe kívülről a'mint be akarsz menni az Ajtó felett egy Négy Szegeletű Sibói Márványon ezen írást olvashatod: *Sollicitae jucunda oblivio vitae* — Bémenvén a' Bibliothékába Mingyárt az Ajtó felet szemléleheted

1° Hajdonában Magyar Korona Örző R.Sz.Birodalombéli Grof Széki Teleki Joseff Képét.

2° A' Fegyveres Ház Ajtaja Felet Erdély Országi R. Catholicus Püspök Grof Battyáni Ignázt Képét.

3° Jobb Kézre keresztül egy hoszszu Thékába a' Görög Classicus Irokat, Déák, Frantzia, Olosz, és Német Fordításokkal

4° Az Udvar felöl valo részen egész Végig, a' Romai Classicus Irokat, Nemkülömben (!) Frantzia, Olosz, 's Német Fordításokkal együtt (!), és az Ecclesiasticus Patereket.

5) A' Kert felöl valo részen pedig Magyar és Erdély Ország-Historiájára tartazo (!) Irokat, azon Magyar Könyvekkel együtt, melyeket a' Néhai Cancellariusné Grof Iktári Bethlen Susánna Szerzett.

6) A' Vas könyöklök Mellest lévő Oszlopok körül találtató (!) Thékába pedig egész kereken Nagyabb részint az Erdélyi és Magyar Országi Ásványokból egy igen Szép gyűjteményt

7) A' Thékák tetején pedig egész kereken Görög és Romai Classicus emberek Fejeiket Gipsből Feketén bronzirozva.

A' Bibliothéka Felső Felét egész kereken 15. Ablak világosittya.

Szollani kelleneg még a' Nevezetesebb Munkákról, de a'Melyeknek elszámolására Minthogy több idő kívántatik: tehát Más időre Marad.

MVásárhely die 15° Octobr: 1826.

N. Ernyei Kelemen Márton mp
Bthecarius.

CLAUSER MIHÁLY.

III.

Gróf Teleki Sámuel Emlékkiállítás a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében 1939 nov. 17-én.

A szellemi javak egyik legnagyobb gyűjtőjének, TELEKI SÁMUEL grófnak 200 éves születési évfordulóját a Magyar Nemzeti Múzeum Országos Széchényi Könyvtára alig ünnepelhetette volna meg méltóbban, mint egy emlékkiállítás keretében, amely a tudósok, írók és művészek XVIII. századi nagy magyar barátját, támogatóját és lelki társát abban a légkörben állítja elénk, amely — nemcsak az ő számára, de sok tekintetben általa — szellemi ébredésünk korszaka lett. A szigorú tollú BAJZA JÓZSEF egész tanulmányt szentelt a TELEKIEK tudományos hatásának méltatására, mert hiszen többen voltak a család-

ból testvérek és kortársak, akiket a XVIII. században megragadott a szellemi szomjúság és a könyvéhség, amelyet a humanista fárosz, JANUS PANNONIUS és GARÁZDA PÉTER rokona, GARÁZDA ANNA oltott a TELEKIEK vérébe.

Ezt a szellemi kapcsolatot idézi az első kiállított emlék, a GARÁZDA-nemzetség címeres levele, egyik legrégebbi ránkmaradt, festett armálisunk 1409-ből. A kiállítás kéziratos anyaga már magában egy egész kis élettörténet, kezdve a gyermek TELEKI SÁMUEL gróf első ákombákomp leveleitől, az útinaplóját író ifjúig s a külföldi tudósokkal levelező férfiúig. Azután egy csomó könyv, köztük a marosvásárhelyi TELEKI-könyvtár négy vaskos kötet terjedelmű katalógusa, amelyet Sámuel gróf maga készített nagy szeretettel összehordott könyveiről. És ott vannak JANUS PANNONIUS versei. Humanista költő-rokonának mindmáig egyik legjobb kiadását TELEKI SÁMUEL rendezte sajtó alá s nyomatta ki Utrechtben. Azután a kortársak neki ajánlott, vagy róla szóló műveinek, verseinek és cikkeinek hosszú sora következik, mindazok, akiknek valami közük volt Sámuel grófhhoz. CORNIDES DÁNIEL, BOD PÉTER, KAZINCZY, MÉHES SÁMUEL és mások nevével találkozunk a címlapokon.

De a TELEKIEK nemcsak a tudományt kedvelték, hanem a művészeteket is pártfogolták. BIKFALVI FALKA SÁMUEL, az egyetemi nyomda későbbi rézmetszője TELEKI SÁMUEL költségen tanult Bécsben. A TELEKIEKRE és kortársaikra vonatkozó néhány metszete teszi változatossá a kiállítás anyagát. Különben is alig akad szereplő, akinek ügyesen összeválogatott egykorú, vagy közel egykorú arcképét itt meg ne találják.

Különös figyelmet érdemel a marosvásárhelyi TELEKI-tékára vonatkozó rajzok és metszetelek színes sokasága. TELEKI SÁMUELnek mégis ez az alkotása volt legjobban a szívéhez nőve. 1797 óta foglalkozott a marosvásárhelyi könyvtár felállításának tervével s valóban e gyűjtemény szimbolizálja legmaradandóbban nemcsak TELEKI SÁMUEL, de egész korának ránkmaradt szellemi örökségét.

A nagy könyvtáralapító személye köré csoportosítva, a közvetlen elődök, kortársak és utódok életéből is megragad egy-egy jellemző színt. A nagyanya bibliája, vagy a nagyapa, TELEKI MIHÁLY kancellár néhány művészi kivitelű használati tárgya, ÁRVA BETHLEN KATÁNAK, a nagynéninek önéletrajza és imádságos könyve, a VOLTAIRE-rel és ROUSSEAUVAL levelező TELEKI JÓZSEF, a Corneille-fordító TELEKI ÁDÁM, a magyar nyelv ügyéért harcoló TELEKI LÁSZLÓ és SÁMUEL gróf két fiának, DOMOKOSNAK és FERENCNEK művei. Egy család történetének másfél százada szorul itt össze. Vajjon csak egy családé-e? Sokkal több: a nemzet történetének, életének egy darabja. Természe-

tes, hogy nem merülhetett feledésbe s a Telekiekkel és alkotásaikkal azóta is tudósok és írók hosszú sora foglalkozott.

Egy kiállítás bensőségét, hatását nem a méretek nagysága teszi, hanem az a szeretet, amellyel összeállították és elrendezték. A TELEKI SÁMUEL-emlékkiállítás változatos anyagával ebből a szempontból a legmegkapóbbak közé tartozik.

A TELEKI SÁMUEL-emlékkiállítás 1939. november 17-én nyílt meg a Magyar Nemzeti Múzeum dísztermében. A megnyitáson jelen volt GRÓF TELEKI PÁL miniszterelnök, HÓMAN BÁLINT vallás- és közoktatásügyi miniszter, PATAKY TIBOR, ZSINDELY FERENC, vitéz FÁY ISTVÁN államtitkárok, s a magyar tudományos, irodalmi és politikai élet számos kimagasló személyisége.

VARJAS BÉLA.

métalle de ses boulevards, vous en aurez retrouvé l'image et le récit sur un lambeau voisin de nôtre. Un mot, s'il vous plaît, à propos de choses moins nouvelles.

Si les émotions de la quinzaine ont mis en deuil le Jardin d'hiver, bientôt néanmoins ce quartier général de la charité parisienne sera recouvert à ses pompes et à ses honneurs. Le bal amoné de Petit-Bourg n'est que parti renié, et les détails qu'il a subis prodigèrent aux conviveurs. N'est-il pas nécessaire que les plaisirs prennent de plus en plus la livrée de la charité? Le carnaval sera peu cette année, et c'est à peine si l'on retrouve son nom dans quelques baches. Cette dernière révolution doit mettre le comble à ses disgrâces; l'homme qui l'instigait et l'entraînait ou l'exigeait ont bien d'autres dérivés. Encore quelques années, et sans doute le bal masqué, cette dernière institution subsistant de l'ancien régime, aura complètement disparu. Il y a longtemps d'ailleurs que l'intrigue ne s'y montre plus, et qu'aucun d'entre eux n'a pas osé sans intrigue? Nous sommes présentement un peuple trop positif et trop sérieux pour goûter ces distractions d'un autre âge.

D'ailleurs comment ferait-on marcher désormais les sons et les sons de la chose publique avec les travestissements du fait nez et les accoutrements bizarres et risqués? Cette année, du moins, l'Opéra fait pénitence. Le dictateur du carnaval qui encombrait des mascarades infernales, se livrait au charité, et dressait des autels à Mascarade, vive à peine une jambe timide!

Certes nous ne sommes pas et ne serons pas, et chaque jour éclairé la démolition de quelque vieux scandale. Hier encore

Lansfeld, qui se serait douté qu'on l'avait fait venir de Paris pour être Suisse.

visait de changer la dénomination de plusieurs rues, et c'était rappeler le souvenir de grandes choses valant mieux que les petites tics saugrenues ou que celles qui perpétuellement pâmées les infamies de personnages insignifiants. On parle d'étendre et de généraliser la mesure, en ce sens que le premier entrepreneur tenu ne sera plus libre d'appliquer son nom de famille à telle rue réputée ouverte par lui pour le bien de l'humanité. On a cité plusieurs exemples des conséquences de cet abus; le suivant mérite d'être consigné dans les circonstances présentes: il n'y a pas longtemps qu'on annonçait la vente, par autorité de justice, de la maison de M. X... située dans une rue qu'il avait décorée de son nom, et l'un des colporteurs du débiteur en fuite avait demandé à l'autorité que le nom de ce constructeur fût enlevé à la rue et remplacé par celui du propriétaire de la façade. Il faut rappeler aussi aux glorieux de nos jours cette vieille coutume de nos pères, qui n'accordait qu'aux grands citoyens morts l'honneur insigne de décorer de leur nom les murailles de la cité.

Le calme de la ville a fait revivre les spectacles, et la plupart de ces salles ne sont remplies comme par enchantement; on pense bien que l'enthousiasme n'a fait que changer de théâtre. Les auteurs, pris au dépourvu par la rapidité de l'événement, n'ont pas achevé les pièces nouvelles destinées à la célébrer, et, jusqu'à présent, la *Marsaillaise* est la seule pièce de circonstance. Chaque soir, les comédiens l'ont jouée sur la scène, dans leur costume de garde nationale; les nouveautés annoncées comme prochaines seront des répétées personnes le plaignant et l'inter-

Justine sommaire du peuple à l'égard des voleurs. 25 février 1848.

Mais ne cherchons pas plus longtemps car il n'y a pas de temps à perdre. Il est évident que servent ordinairement de prétexte à notre petite

novautés annoncées comme prochaines seront des répétées personnes le plaignant et l'inter-

M. de Lamartine haranguant le peuple à l'hôtel de Ville. 26 février 1848.

pas à bas, rue des Moulins, une maison habitée jadis par un vice quasi couronné. La célèbre Du-barri ou du moins sa demeure, pouvait-elle éviter les coups de pioche qui ont frappé depuis quelque temps les séjours habités jadis par Sophie Arnould, par mademoiselle Laguerre et par la Guimard?

Une autre comtesse de notre contemporaine, s'est vue frappée dans un endroit plus sensible, et l'on sait comment, à la suite de cet échec, elle a été forcée d'abandonner le théâtre de ses triomphes; la Bernice du Titus bavarois, réfugiée dans les vallons de l'Helvétie, va planter sa tente, assure-t-on, sur les bords du lac de Zurich, où l'enchaine une auguste volonté. Voir lever l'aigle, écouter le rau des vaches et veiller sur les meurs des paysans du Grail, tels seront désormais les loisirs de la comtesse de

nique. La gravité de la majesté des événements inférieurs nous paraissent que quelques petits faits ne s'y trouvent mêlés. On

ne comptent ceux qui tuera encore!

torlat fellegvár a népnek; melynek szüntegy mint annamk falat, orrát s légszécs vanak, megakva örökkel a kürralógva védőkkel, kik azt saját kezükkel a hi-hetetlen ügyességgel s hitélenséggel "sütöttek. Ezen rigtanzott megerősítés hűbőjt, melynek szemel elzárják a fővárost, csodálta a sokaság sz. Márton, Mustonire s a régi sz. Honoré kapuinál. Ezen utolsó melletti torlatnál történt a következő jelenés. Egy fiatal ember megjelent a torlat omán s egészen kitéle magát az ostromlók tüzeinek; itt ő egész higgadsággal megtöltötte, megmozgatta s elshalttá fejezött. A katónak tüzeltek rá, de egy golyó sen érte. Ezen mozgalom többször ismételtett, melynek a katónak tüszje azzal vetett végez, hogy katontól felszolgáltta, ne féljenek rá többé, s a fiatal ember észrevéven a városi testőrség nagy felkíséget, azonnal elhasonnt s többé meg nem jelent.

Most fordítunk szemünket a második ábrára; itt a nép a fejedelmi szeket dindalgesztenben viszi a bastille piacára, hogy ott auto de fe-t tartson fölötte.

Harmadik rajzunk egy tobjajának nép állati megbűntetését ábrázolja. Ezen szerezésen a Jeanisson utca szögletében foglaltat el, midőn ezüst asztali készletet lopott, s a vele együtt

A népnek szigóni tüzele tobjajakra nézre, Február 25-én 1848.

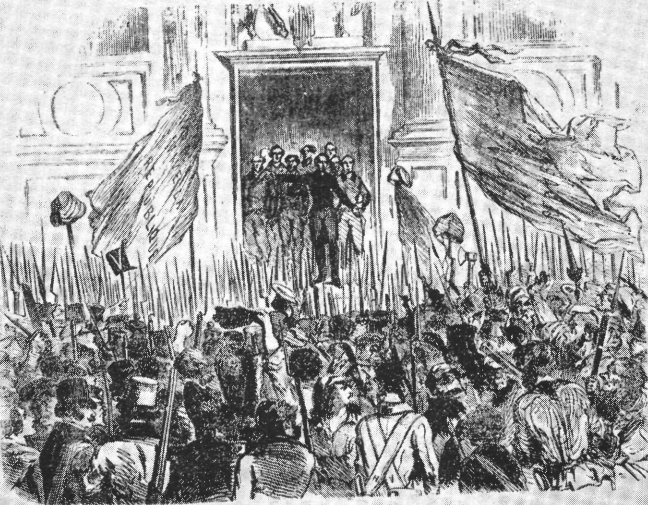
huzzóló társai mondák neki: „Te nem tartasz velünk, mi téged nem ismerünk társunknak, azonnal tárdelj le!” s négy golyó halva terítéte a földre.

Végre utolsó ábránk következik, mely a városbírást mutatja, hol százezer hiáltán huzzózott vissza. Itt a zászlók színe fölött folyt a vita.

Ábrázolják növendékel díszmenetben, ekkor Lamartine és Bonaparte aszonságok, közeledek, követve a védőbőgők s a gyámsokigazra bizott zymonek sorozatát, midőn együtt jövének kezét fogva a katolikus s protestáns lelkesek.

„Polgártársak, fölkiált de Lamartine ur, önök veres zászló kívának; reszentől én soha el nem fogadom; s önöknek két zászló megmondom, miért szegezők ellen huzóssággal egész erőfőből ezen kívánságnak; ne feledjék el, hogy a háromszim zászló volt az, mely a világot körüljárta a kizártsággal s a szabadsággal, szabadsággal s a dicsőséggel, boldog a veres zászló csak Mars muszején hordoztatott körül s pedig vérpatakokon végig huzzóta.” Szükség e megemlíteni azoknak, kik nem tudják, hogy amekelőtte kizártság veres volt a királyság színe? Veres szín volt az, melyet az angol király V. Henrik választott, midőn Párisban 1420 évben frankhon királyának kiáltott ki, s az most is kedvencsíné az angoloknak.

Azondan egy sokkal hűcsib esemény történt meg ugyanezen helyen. Ezen fegyveres nép közepette, melynek sora tüzeteltet nyíltak meg; s a kiérel-gyámsítettek a

Lamartine ur beszélet tart a városbírást előtt összesereglett népnek. Február 26-án 1848.

Nouveaux drapeaux de la République.

qui vient de disparaître dans la tempête de Février, avait été assez aveugle ou assez étonné de lui-même pour ne pas comprendre quelle force il avait sous la main, et quel parti il pouvait tirer de l'emploi de cette force qui ne demandait qu'à ne pas être mécompte, et nous songions alors aux remarquables paroles prononcées par Pie IX aux peuples d'Italie : « Les événements qui depuis deux mois s'accomplissent avec une si grande rapidité, ne sont pas une œuvre humaine. Malheur à qui, dans cette tempête par laquelle sont agités, arrachés et mis en pièces les cœurs et les royaumes, n'entend pas la voix du Seigneur ! Malheur à l'orgueil humain s'il rapporte à la faute ou au mérite de quelques hommes ces changements merveilleux, au lieu d'adorer les secrets desseins de la Providence, qu'ils se manifestent dans les voies de justice ou dans les voies de miséricorde, de cette Providence dans les mains de laquelle sont toutes les extrémités de la terre. »

Un journal qui prêche depuis longtemps une croisade

pour le désarmement de l'armée, à critiqué la journée du 20 avril, parce que, disait-il, l'armée qui a présidé à cette fête appartient à tous les régimes. Nous ne sommes pas de l'avis de ce journal : l'idée de la fraternité est nouvelle comme l'ordre de choses qui a posé la fraternité en principe. — Ces

tous les points de la capitale et des environs, qui pendant quatre heures d'enthousiasme, ont salué le gouvernement provisoire de leurs cris frénétiques. A dater du 20 avril, les vieilles dénominations, les appellations hostiles disparaissent : il n'y a plus ni monarchistes, ni girondins, ni républicains de la veille, ni républicains du lendemain ; la République ne reconnaît plus que des enfants qui sont tous frères et qui ont tous un droit égal à son amour et à sa protection.

Qui pourrait nier que les destinées de la France d'eussent suivi un autre cours, si deux mois après son installation, la première République eût pu disposer de cet immense concours de forces, d'intérêts et d'intelligences que dévoilait l'échafaud en face de cette unanimité d'opinions si librement exprimées, en face de cette communion de tout un peuple à une vie nouvelle? Les proscriptions et le terreur, ces deux mots à jamais rayés de notre dictionnaire politique, n'existaient alors que par la résistance. Si une manifestation semblable à celle que nous venons de voir eût été possible en 1792, 93 ne serait pas une date dans notre histoire.

Cette journée du 20 avril prouve que la France, tourmentée par cinquante années de révolutions, est enfin prête pour la liberté; nous ne passons pas sans transition, comme nos pères les géants de 89, du régime du bon plaisir à l'émancipation absolue; la France, pour être grande et forte, n'a pas besoin d'entreprendre ce dur labeur de la première constitution, qui avait à briser les barrières féodales de chaque province, alla de constituer cette magnifique unité française qui fait le grandeur guerrière et administrative de la nation. Aujourd'hui l'enfant s'est fait homme, le serf s'est fait peuple; les épreuves de la première République, la gloire du régime impérial, la température tiède de la monarchie constitutionnelle, nous ont successivement préparés à l'application de ces robustes institutions républicaines qui, pour ne pas causer de graves perturbations sociales, ne doivent venir qu'à l'heure où tout un peuple est assez fort pour les supporter.

Quant à nous, nous l'avouons, l'aspect de ces quatre cent mille hommes unis dans une même pensée, dans un même sentiment, nous a profondément émus. Les cris de : *Vive l'armée!* mêlés aux cris de : *Vive le peuple!* avec la garde nationale; vivent les travailleurs! nous ont prouvé que nous touchons enfin à cette heure suprême de la fraternité qui doit être le point de départ des sociétés nouvelles; nous nous demandons, en voyant ce brave peuple emporté dans un sublime élan d'enthousiasme, comment le pouvoir

Le retour sur les boulevards.

dix lignes de balonnettes faisaient bien dans une journée militaire, et la fête avait son côté militaire, puisque le gouvernement distribuait des drapeaux à l'armée et aux gardes nationales mobile et sédentaire; d'ailleurs, dans une nation chevaleresque et guerrière comme la France, l'appareil

Asztán meg más koldus ha ajtónk elé jár, nem meri ám meghátrálni, mennyit adjunk neki; ti meg egyszerre kirokkoltok vele: Adjatok nekünk évenként tíz milliót! Nem úgy verik a cigányt.

Tehát szomszédok csak mondjátok le még hátránialokkolt: mert ez egyszer ajánlák benneteket, hogy úresre koppant az alatok.

Sa. b. r. y.

Testvérség ünnepe Párisban.

Tavasz 20-ikája volt franciákra néve azon dicső nap, midőn a testvérség ünnepeinek elnevezett napon nyilván megmutatta Frankon egész Európának, hogy egy meggyűlölt hatalom birtokában van. Négy száz ezerből álló nemzet és sorkatonaság a győztes nagyszert pompamennetét díszíté az újon alakult köztársaság e nagy napját a biztositá egyszermind az ideiglenes kormányt, mely ezen testvérelt nagy erő személtében fogja tudni kellő

előtt bármint kaján ellenséges bizgatások hátterbe szorítva előmenni lesznek képtelenek. Hazafelé! Ime Frankon példát adott ne-

künk, kövessük azt s ne engedjük, hogy nehány felülkerekedett proletár-ágyúnyk árral dobálja a nemzetünk választottaitól alakult kormánytagjainkat; ne engedjük, hogy nemzetünk szent nevében ámitó megtévedése egy városnak az egész kont elszédése, s egyén himnuszunk (Günjéneve, nemzetünk) anarchia érvényre taszítása.

Ezen 20-ikik aprillisi dicső nap világosan mutatja, hogy a politikai szelvények által 50 éven át ide oda bányított Frankon tökéletesen megért a politikai szabadságra. — Nagyszert látvány volt a „journal-universel” szerint ezen testvériségszavak, midőn az ideigl. kormány épület előtti díszmenet alkalmával 400,000nyi (nagyfellekült) érzelmei következő kiáltásokban: Eljen a sorkatonaság! vegyítse ezen fölkiáltással: „Eljen a nép!” s a „Nemzetiség!” kiórt s harsány kifakadásokban nyilvánkozott.

Ne - L. f. - gy.

Legközelebb feladatunk.

Mitlán álljunk, hogy csak ezennel virág a történelem rendeltetésünk beteljesítését, feladatunk megoldását. Addig a történelmi nemzettek korszakjában hervadozó virág voltunk, melyre a szemlélő alig tekintett; mivel senkire, sem illatra nem vala bájló. Most új tavasz nyílt ránk, s a virág, mely voltunk, újra kezd szilárdulni és festeni s a szemlélő szemét is magára vonja már. *) De száveken feregül, mely aligha engedheti, hogy teljesen felviradjon a teljes fényben valaha ragyogjon; nemzetünkön meg folyvást nehezkedik a meghasonlás árka! A szabadság, egyenlőség, testvérség nagy szavak a mi ajkainkról is zengenek; de a szabadság, mely elvont s hazánkfini legnagyobb részétől, igen tavol eső ezasz.

*) A világ új világ, a tel telétek nyár vad. Kezünkkel is érejk az arany ládák már.

2004.

Új zászlója a köztársaságnak.

védelmét felállítani. — Nem elhobok, nem politikai izgatók; kik a visszavonás, gyanúsígtatás mozgását biáthetők el az újon alakult francia köztársaság elmenet közét. — hanem a testvérelt józan polgárok száveben fogja felállítani legnagyobb biztositékát; — 400,000 fegyveres polgár. — Eljen a kiáltása üdvözöltek az ideigl. kormány tagjait. Ez hatalmas egy bizalmi szavazat, mely

Visszajövetel a hálványokra (honvéretek).

